

Covid virüs salgını özelinde iş yerlerinde alınması gereken önlemler ve iş kazası bildirimini (yargıtay kararlı)

En basit tanımıyla Covid-19, dünyada eş zamanlı olarak çok yaygın bir şekilde, çok fazla sayıda insanı tehdit eden bulaşıcı bir solunum yolu hastalığı olarak kabul edilmektedir.

Yeni bir virüs olması, insanlara kolayca geçebilmesi, insandan insana kolay ve sürekli bir şekilde bulaşması gibi özelliklerinden dolayı da Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Covid-19 hastalığını pandemik hastalık olarak ilan etmişti.

WHO, 2009 yılında da domuz gribini, benzeri şekilde pandemik hastalık olarak duyurmuştu.

Covid-19 salgınının gerek dünyada gerekse ülkemizde yaygınlaşmasıyla beraber iş yeri çalışanları arasında da söz konusu virüse yakalananlar olduğu görülmektedir.

Bu noktada, herhangi bir iş yeri çalışanına ilgili sağlık kuruluşları tarafından Covid-19 tanısı konulduğunda bunun iş kazası olayı olarak değerlendirilip, değerlendirilemeyeceği, SGK'ya iş kazası şeklinde bildirilmesinin gerekip gerekmediği soruları gündeme gelmektedir.

Yazımızda, sosyal güvenlik mevzuatına göre hangi olayların iş kazası sayıldığı, bildirim süreleri ve iş yerinde Covid-19 salgını özelinde iş sağlığı ve güvenliği bakımından hangi önlemlerin alınması gerektiği ve bunun önemi konularına değinilecektir.

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 13. maddesinde;

İş kazası;

- Sigortalının iş yerinde bulunduğu sırada,
- İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle
- Sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa (Bağ-Kur'lular) yürütmekte olduğu iş nedeniyle,
- Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak iş yeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- Emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişi sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen yada ruhen özre uğratan olay olarak tanımlanmıştır.

İş kazasından bahsedebilmek için kaza ile iş kazası kabul edilen haller arasında uygun illiyet bağının (nedensellik) olması gerekmektedir.

En tipik örneği özel hastanede çalışan doktor, hemşire, temizlikçi gibi personelin görevlerini yaptıkları sırada virüse yakalanmaları iş kazası olarak değerlendirilebilecektir.

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi 15.04.2019 tarih ve 2018/5018 E. Ve 2019/2931 K. Sayılı Kararı'nda:

"...Yasanın iş kazasını sigortalıyı zarara uğratan olay biçiminde nitelendirmiş olması illiyet (nedensellik) bağını iş kazasının bir unsuru olarak ele almayı gerektirmiştir. Ne var ki, burada aranan "uygun illiyet (nedensellik) bağı" olup, bu da yasanın aradığı hal ve durumlardan herhangi birinde gerçekleşme olgusu ile sonucun birbiriyle örtüşmesi olarak anlaşılmalı, yasada olmadığı halde, herhangi başkaca kısıtlayıcı bir koşulun varlığı aranmamalıdır. Kısacası; anılan yasal düzenleme, sosyal güvenlik hukuku ilkeleri içinde değerlendirilmeli; maddede yer alan herhangi bir hale uygunluk varsa zararlandırıcı sigorta olayının kaynağının işçi olup olmaması ya da ortaya çıkmasındaki diğer etkenlerin

değerlendirilmesinde dar bir yoruma gidilmemelidir. (HGK 2009/21-400 Esas,432 Karar) Somut olayda, TIR şoförü olan davacı murisinin 26.11.2009 tarihinde davalı işveren tarafından Ukrayna'ya sefere gönderildiği,11.12.2009 tarihinde Türkiye'ye giriş yaptığı, Adli Tıp Kurumu raporunda, H1N1 virüsünün kuluçka süresinin 1-4 gün arasında değiştiği, murisin 13.12.2009 tarihli hastaneye başvurusunda belirttiği şikayetlerin hastalığın başlangıç belirtileri olduğu takdirde hastalığın bulaşmasının bu tarihten 1-4 gün öncesinde gerçekleşmiş olacağını bildirildiği, buna göre davacı murisinin, işveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle Ukrayna'ya yapılan sefer sırasında bulaştığı yukarıda belirtilen rapor kapsamından anlaşılan H1N1 virüsüne bağlı olarak, daha sonra meydana gelen ölümünün iş kazası olarak kabul edilmesi gerektiği açıktır. O halde, davacı ve davalı Kurum vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır" şeklinde hüküm vermiştir.

İşveren ve SGK yukarıda belirtilen olayda çalışanın yakalandığı H1N1 virüsüne bağlı ölüm olayını iş kazası olarak kabul etmemesine rağmen, Yargıtay, global anlamda salgın (pandemi) olarak kabul edilen domuz gribini -belirli kriterler çerçevesinde- iş kazası saymıştır.

Bu kararın, belli şartların varlığı halinde Covid-19 olaylarında da emsal teşkil edebileceği ve yine belirli kriterlerin bulunması durumunda, Covid-19 için de iş kazası sonucuna gidilebileceği düşünülmeyle birlikte, bahse konu durum dünya genelinde bir salgın hastalığın neticesi olması nedeniyle, illiyet bağının kurulması noktasında tartışmalar olacağı öngörülmektedir. Nitekim, personel bu hastalığa iş yeri dışında herhangi bir yerden veya herhangi bir kişiden kaynaklı olarak yakalanmış olması mümkündür.

Dolayısıyla, işverenlerin tüm Covid-19 vakalarını iş kazası olarak SGK'ya bildirmelerine gerek bulunmamakta olup, her bir olayın kendi özelinde 5510 sayılı Kanunu'nun 13'üncü maddesinde iş kazası olarak kabul edilen haller gözönünde

bulundurulurak iş yeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı ile birlikte değerlendirme yapılmak suretiyle iş kazası bildirimini yapıp yapılmayacağına karar verilmesi gerekmektedir.

Sosyal güvenlik mevzuatına göre, iş kazası olaylarının en geç kazadan sonraki 3 iş günü içerisinde SGK'ya bildirilmesi gerekmektedir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu uyarınca iş kazası bildirimini SGK'ya yapılmaması veya geç yapılması halinde iş yerinin çalışan sayısı ve tehlike sınıfı dikkate alınarak aşağıda belirtilen tutarlarda idari para cezası uygulanmaktadır.

<i>Tehlike sınıfı</i>	<i>10'dan az çalışanı olan</i>	<i>10-49 arası çalışanı olan</i>	<i>50 ve fazlası çalışanı olan</i>
<i>Az Tehlikeli</i>	4,688	4,688	7,032
<i>Tehlikeli</i>	5,860	7,032	9,376
<i>Çok Tehlikeli</i>	7,032	9,376	14,064

Yine, sosyal güvenlik mevzuatına göre:

- Ölümlü iş kazaları
- Uzun kayıplı iş kazaları
- Yüksek masraflı iş kazaları (SGK tavanınının 3 katından fazla olan)

SGK tarafından incelenmekte ve sigortalının/işverenin/üçüncü kişilerin kusur oranlarına göre SGK tarafından yapılan harcamalar ve bağlanmışsa iş kazası geliri ilgililerden kusur oranlarına göre rücu edilmektedir.

Kusur derecesi belirlenirken işverenin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önlemleri alıp almadığı etkili olmaktadır.

Bu çerçevede, hem çalışanların sağlığının korunması, hem de ileride açılması muhtemel iş kazası tespit ve tazminat davalarında işveren sorumluluğunun azaltılması açısından iş

sağlığı ve güvenliği için gerekli önlemlerin alınması ve bu durumun belgelendirilebilir olması önemlidir.

Çalışma Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü kısa bir süre önce “İş yerlerinde Covid-19’a Karşı Alınması Gereken Önlemler Kılavuzu” ile “Yeni Koronavirüs Salgını Kapsamında İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerinin İş yerlerinde Aldıracağı Tedbirler” isimli iki doküman yayımlamıştır.

Söz konusu dokümanlarda özet olarak aşağıdaki ana başlıklar altında alınması gereken önlemlere değinilmektedir:

- Covid-19 Hazırlık Ekibi kurulması
- Acil durum planı ve risk değerlendirmesinin güncellenmesi
- Salgının yayılmasını önleyici tedbirlerin alınması
- Temizlik ve hijyen standartlarının gözden geçirilmesi
- Kişisel koruyucu ve donanım kullanımının sağlanması
- Covid-19 olduğundan şüphelenilen veya teyit edilen vakalarda yapılması gerekenler
- Seyahat, toplantı ve eğitim ile ilgili alınması gereken önlemler
- Servis araçlarının kullanımı
- İşe giriş ve çıkışlarda yapılması gerekenler
- Çalışma ortamının düzenlenmesi
- Yemekhane ve dinlenme alanlarının kullanımı

Bu çerçevede, koronavirüs salgını ile ilgili olarak İSG kurulu, iş yeri hekimi ve İSG uzmanıyla sürekli durum değerlendirmesi yapılması, başta Sağlık Bakanlığı ile Çalışma Bakanlığı'nın duyuru ve önerileri dikkatle izlenmesi, Çalışma Bakanlığı'nın işyerlerinde virüs nedeniyle alınabilecek tedbirlerle ilgili açıklamaları doğrultusunda iş sağlığı ve güvenliği ile yükümlülüklerin gözden geçirilip, gerekli önlemlerin alınması ve bunların belgelendirilmesinde fayda vardır.

Yine, Uluslararası Çalışma Örgütü de (ILO) çalışma yaşamının, küresel virüs pandemisinden büyük ölçüde etkilendiğini

belirterek, çalışanların ve işverenlerin neler yapması gerektiğine yaptığı açıklama ve yayınlarla dikkat çekmektedir.

Yazar C. ÖZKAN